

OD REDAKCJI

Oddawany właśnie do rąk Czytelników – kolejny już – teatralny tom „Roczników Humanistycznych”¹ stanowi próbę przybliżenia problematyki badawczej, podejmowanej przez pracowników Katedry Dramatu i Teatru KUL oraz uczestników teatrologicznego seminarium doktoranckiego. Zamieszczone tu teksty – często fragmenty powstających bądź ukończonych rozpraw doktorskich albo ich wczesne zapowiedzi – odsłaniają szerokie spektrum zjawisk teatralnych, ujmowanych z różnych perspektyw. Zakreślają zarazem pewne obszary dociekań naukowych, które od lat zajmują środowisko KUL-owskiej teatrologii. Na tematyczną i problemową rozległość prezentowanych tu rozważań złożyła się tradycja badań, podejmowanych przez wcześniejszych kierowników Katedry, prof. Irenę Sławińską i ks. prof. Mariana Lewkę. Owa różnorodność – z założenia – nie zmierza do spójnej syntezy, pozostając raczej otwartą propozycją, wytyczającą kierunki dalszych kroków badawczych.

Pierwszą, historyczną, część rozpoczyna teatralny portret Franciszka Siedleckiego – nieco zapomnianego scenografa i krytyka przełomu XIX i XX wieku, istotnie oddziałującego na kształt polskiej myśli o teatrze. Swoiste portrety rekonstruuje też autorka kolejnego tekstu – o „najpiękniejszych” Balladynach Słowackiego, zestawiając utrwalone we wspomnieniach krytyków opisy aktorskich walorów zewnętrznych i elementów gry podziwianej przez poetę francuskiej artystki Mlle George i Stanisławy Wysockiej – wybitnej odtwórczyni tytułowej postaci jego dramatu. Dwa kolejne artykuły przypominają karty z dziejów teatru lwowskiego i lubelskiego, koncentrując się na wybranym fragmencie repertuaru teatralnego i autorskiego. Przedmiotem zainteresowania stał się tu pierwszy powojenny sezon teatru Skarbkowskiego, prowadzonego wówczas przez Romana Żelazowskiego oraz lubelska inscenizacja z 1924 roku jednego z dramatów niezwykle popularnego wówczas autora, Jerzego Szaniawskiego.

¹ „Roczniki Humanistyczne” 52(2004), z. 1.

Kolejny segment rozważań – „Teatr dramaturgów” – to propozycje analiz i interpretacji pojedynczych utworów dramatycznych bądź ujmowanej całościowo twórczości scenicznej wybranego autora. Tekst otwierający tę część zmierza do odpowiedzi na pytanie o przewidziane przez poetę możliwości ekspresywne mimiki postaci Księdza Marka i sposób, w jaki system znaków kinetycznych, wykraczający poza sferę psychologii, uruchamia na scenie mistykę. Wokół wielkiego romantyka oscylują też rozważania zawarte w artykule o dedykowanych Słowackiemu *Wenedach* Langego, przybliżającym mało znany dramat i akcentującym jego intertekstualność. Inną odsłonę młodopolskiej dramaturgii – tym razem analizowanej w aspekcie kluczowych modernistycznych dominant tematycznych i problemowych, tańca miłości i śmierci – przynosi tekst poświęcony twórczości scenicznej Przybyszewskiego. Kolejny artykuł to jedyny w tym zestawieniu akcent dramaturgii obcojęzycznej, odsłaniający w „prowokacyjnej reinterpretacji mitów biblijnych” preekspresjonistyczny kształt sztuki Oskara Kokoschki *Gorejący krzak ciernisty*. O teocentryzmie i pozytywnym ładzie świata w religijnych dramatach Brandstaetera przypomina tekst o *Powrocie syna marnotrawnego* jako poszukiwaniu źródła światła. Ostatni z zamieszczonych w tej części artykułów stanowi próbę zarysowania fenomenu osobności Karpowicza – twórcy dziś niemal zapomnianej swoistej odmiany teatru subiektywnego, odsyłającej – podobnie jak Karpowiczowa poezja – do elementarnych matryc całościujących: ludzkiego ciała, historii życia i poszukiwania, innej niż krzyżowa, drogi ku dorównaniu tajemnicy istnienia.

Wybrany aspekt współczesnej praktyki teatralnej uobecnia szkic o niezrealizowanych projektach scenograficznych Jadwigi Pożakowskiej. Odsłaniając indywidualność myśli plastycznej i wrażliwości scenograficznej artystki, zmierza on do przywrócenia owym dokumentom pracy, które nie stały się częścią dzieła teatralnego, należnego im miejsca w kontekście całościowo ujętego dorobku scenograficznego bohaterki tekstu. Artykuł przypominający istotną część dorobku reżyserskiego Andrzeja Witkowskiego, jaką stanowiły realizacje trudnych w przekładzie na język sceny sztuk Karpowicza, pokazuje zarazem interesujący, a mniej znany, przykład artystycznego sojuszu autorsko-reżyserskiego, owocującego znaczącymi w historii wrocławskiego teatru dziełami scenicznymi.

Część materiałową „Roczników” wypełnia fragment korespondencji dwojga wybitnych uczonych – Stanisława Pigionia i Ireny Sławińskiej, zapowiadający rychłą publikację bogatej (zwłaszcza jeśli chodzi o listy prof. Pigionia) całości. Wielką wartość listów podkreśla, przygotowujący edycję w ramach

prac Katedry Dramatu i Teatru KUL, prof. Wojciech Kaczmarek, wskazując, iż dokumentują nie tylko przyjacielski charakter relacji i wagę poruszanych w listach spraw, ale też przyjmowane postawy, poglądy i reakcje na ówczesne stosunki społeczno-polityczne oraz cechy osobowości piszących.

Zawartość niniejszego tomu, przy całej jej różnorodności, nie uwzględnia wszystkich podejmowanych w Katedrze kierunków badań, wydaje się jednak cennym i inspirującym materiałem do dalszych dociekań, co potwierdzą zapewne nowe eksploracje badawcze.

Joanna Michalczuk